

Utrecht/Middelburg, 28 maart 2017

Geachte heer, mevrouw,

De Branchevereniging Archiefinstellingen in Nederland (BRAIN) en de Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland (KVAN) geven hierbij hun zienswijze op het conceptvoorstel voor de *Wet generieke digitale infrastructuur* (Wet GDI), eerste tranche.

Onze achterban zet zich op basis van de Archiefwet in voor het langdurig behoud van overheidsinformatie en een ruime beschikbaarstelling daarvan. Archiefinstellingen en archivarissen treden hierbij op als partner, adviseur en toezichthouder van overheidsorganen en als hoeder van het 'geheugen van Nederland'.

Zeker in een digitale setting is het essentieel om de archieffunctie *by design* in te bouwen in regels, processen en voorzieningen. Als dat niet gebeurt, is dat schadelijk voor het functioneren en de betrouwbaarheid van de overheid en stelt dat overheden voor nodeloos hoge kosten. Daarom stellen wij onze kennis en ervaring graag al in een vroeg stadium beschikbaar, als regelgeving, werkprocessen en informatiesystemen worden ontworpen.

BRAIN en KVAN zien de totstandkoming van een wettelijke grondslag voor (verplichte) standaarden en voor de identificatie en authenticatie van de toegang tot *onlinediensten* als een belangrijke stap in de richting van een betrouwbare en veilige informatieoverheid. Wel vinden we dat het wetsvoorstel op een aantal punten verbeterd moet worden.

1. In onze optiek zou de wet GDI als regeling voor voornamelijk technische oplossingen voor het delen van overheidsinformatie beschouwd moeten worden als een nadere uitwerking van de bestuurlijke en beheerverantwoordelijkheden voor overheidsinformatie zoals geregeld in de Archiefwet 1995. Wij zien echter het gevaar dat de Wet GDI straks als *lex specialis* boven de Archiefwet als *lex generalis* gaat. Dat vinden wij ongewenst. Wij achten het noodzakelijk dat de relatie tussen de Archiefwet en de Wet GDI vanuit het gezichtspunt van wetgevingssystematiek beter doordacht wordt, teneinde toekomstige discussies en onduidelijkheden daarover te voorkomen. Wij gaan daarover graag met u in gesprek.
2. In het verlengde van het voorgaande punt, constateren wij dat het wetsvoorstel en de memorie van toelichting nauwelijks aandacht besteden aan de noodzaak om informatie toegankelijk te houden met het oog op de belangen die de Archiefwet beschermt: democratische verantwoording, de noden en behoeften van recht- en bewijszoekende burgers, bedrijven en instellingen, hergebruik van informatie en het historisch onderzoek. Dit belang, kortweg aangeduid als 'duurzame toegankelijkheid', vergt dat informatie conform de Archiefwet 1995 gedurende de daarvoor geldende bewaartermijn vindbaar, beschikbaar, leesbaar, authentiek en bruikbaar is. We pleiten ervoor in het wetsvoorstel en de memorie van toelichting te wijzen op het belang van archivering en duurzame toegankelijkheid en bij de inrichting van het toezicht op de naleving van de Wet GDI aansluiting te zoeken bij het archiefwettelijk toezicht.

Verder vragen we uw aandacht voor het feit dat de Wet GDI een andere, beperktere uitleg van het begrip toegankelijkheid hanteert dan opportuun is vanuit het oogpunt van de Archiefwet en de belangen waar deze wet voor staat. Wij dringen er op aan het wetsvoorstel en de memorie van toelichting op dit punt te corrigeren en te verduidelijken.

3. De Wet GDI legt de zorgplicht van de bestuursorganen voor een veilige, betrouwbare toegang tot hun elektronische dienstverlening vast. Nog onvoldoende helder is hoe de verantwoordelijkheid is geregeld voor de opslag en duurzame archivering van de gegevens die binnen de voorzieningen van de GDI worden aangemaakt en uitgewisseld. In dit verband merkt de ICT Uitvoeringsorganisatie (ICTU) in een recent rapport op: 'Vanuit de aard van de voorzieningen dreigt de GDI een potentieel 'niemandsland' te worden waar het gaat om duurzaam informatiebeheer op het snijvlak tussen organisaties.' ('Verkenning raakvlakken GDI in relatie tot digitale archivering en duurzame toegankelijkheid', 2016) We wijzen in dit verband ook op het advies van de Raad voor Cultuur en de Raad voor het Openbaar Bestuur over de risico's van diffuse verantwoordelijkheden voor overheidsinformatie die in netwerken en ketens gedeeld wordt ('Het puberbrein van de overheid', 2016). De memorie van toelichting bij de Wet GDI zou dit risico expliciet moeten benoemen, zodat het tijdig wordt onderkend. Sluitende beheerafspraken zijn noodzakelijk om dit te voorkomen.
4. Het wetsvoorstel behelst verplichte standaardisering. Ook BRAIN en KVAN zijn de mening toegedaan dat deze verplichting nodig is om de digitale overheid betrouwbaar en tegelijk kostenefficiënt te laten werken. We plaatsen hier wel enkele kanttekeningen bij:
 - a. In het wetsvoorstel art. 2 (lid 2) wordt als een van de voorwaarden voor het verplicht stellen van een standaard bepaald dat deze 'openbaar en kosteloos toegankelijk is en over de specificaties ervan vrijelijk kan worden beschikt of waarvan de specificaties kunnen worden verkregen tegen een redelijke vergoeding'. We vragen ons af of met 'redelijke vergoeding' ook bedoeld zijn de licentierechten die voor NEN-ISO-normen (bijv. NEN-ISO/IEC 27002:2013 voor de informatiebeveiliging) moeten worden betaald. Wij achten het van groot belang dat zulke standaarden, die breed gedragen en toegepast worden, tot de verplichte standaarden kunnen behoren.
 - b. In de opsomming van verplicht te stellen standaarden misten we de Baselines informatiehuishouding die voor de verschillende bestuurslagen zijn vastgesteld. Hetzelfde geldt voor de Kwaliteitseisen duurzame toegankelijk overheidsinformatie (DUTO), die aan de Baselines een praktische invulling geven aan de hand waarvan overheidsorganen concrete maatregelen kunnen nemen om hun informatiehuishouding duurzaam toegankelijk in te richten.
 - c. Verplichte standaardisering is een middel tot kostenbeheersing, zo stelt de memorie van toelichting in paragraaf 3. In de praktijk kunnen sommige standaarden overheidsarchiefstellingen echter voor zeer hoge kosten stellen. Daarom achten wij het noodzakelijk om de mogelijkheid open te laten om, zoals ook in de huidige regelgeving is toegestaan, van de regels af te wijken in gevallen waarin de uitvoering leidt tot disproportionele lasten. Zonder een dergelijke ontsnappingsclausule komen overheden en hun archiefinstellingen voor buitenproportionele kosten te staan, bijvoorbeeld om de ontelbare gescande archiefstukken die zij op hun websites publiceren conform de Webrichtlijnen beschikbaar te stellen als de wet geen uitzonderingen mogelijk maakt. Wij zullen onze leden adviseren een impactanalyse uit te voeren op dit wetsvoorstel om de financiële en andere consequenties tijdig in beeld te krijgen. De resultaten zullen wij u doen toekomen.

De leden van BRAIN en KVAN vertegenwoordigen samen een schat aan deskundigheid en praktijkervaring op het gebied van duurzame toegankelijkheid van overheidsinformatie en de eisen die dat stelt aan de inrichting van de overheidsinformatiehuishouding. Een belangrijke les die we daarbij hebben geleerd, is dat voorkomen van informatieverlies beter èn veel goedkoper is dan het achteraf herstellen daarvan. Omwille van de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van deze en volgende tranches van de Wet GDI willen wij u op basis van onze kennis en ervaring dan ook graag van advies voorzien en zouden we graag participeren in de verdere voorbereidingen. We treden hiertoe gaarne met u in overleg.

Hoogachtend,

Chantal Keijsper

Voorzitter Branchevereniging Archiefinstellingen in Nederland

Hannie Kool-Blokland

Voorzitter Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland